

دفتر نمایش‌های آیینی و سنتی

فعالیت دفتر نمایش‌های آیینی و سنتی از سال ۱۳۶۷ با عنوان «کانون نمایش‌های آیینی و سنتی» آغاز شد.

داود فتحعلی‌بیگی از آغاز تأسیس کانون، بر اساس مفاد و مقررات آیین‌نامه مصوبه تیرماه همان سال مدیریت آن را بر عهده گرفت.

پس از تشکیل کانون، به منظور حفظ و اشاعه اهداف مورد نظر، اولین جشنواره نمایش‌های آیینی و سنتی از ۵ تا ۱۲ فروردین سال ۱۳۶۸ برگزار شد.

با وقفه دوساله در روند فعالیت کانون (سال‌های ۸۴ و ۸۵) سال ۱۳۸۶ نیز با احیای مجدد کانون با تعریف جایگاه اداری دفتر به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های انجمن هنرهای نمایشی - همزمان با برگزاری سیزدهمین جشنواره نمایش‌های آیینی و سنتی به دبیری محمدحسین ناصرخت - دوباره فعال شد.

آیین نامه کانون نمایش های آیینی - سنتی

(این آیین نامه با تغییر تعریف کانون به دفتر، مبنای فعالیت دفتر نمایش های آیینی - سنتی است).

نظر بر این که ملل مختلف جهان از طریق حفظ، احیا و تبیین اصول و مبانی نمایش های سنتی، مذهبی و بومی به هویت تئاتر ملی و منطقه ای خود دست یافته اند، بنابراین بر حسب ضرورت و برای رسیدن به هدف و مقصد یاد شده، کانونی به نام کانون نمایش های مذهبی و سنتی طبق مفاد و مقررات این آیین نامه تشکیل می شود.

ماده ۱: تمامی فعالیت های کانون نمایش های مذهبی و سنتی زیر نظر انجمن نمایش انجام می شود.

ماده ۲: کانون برای رسیدن به هدف های خود دارای وظایفی به شرح زیر است:
الف: فراهم کردن امکانات تحقیق و مطالعه روی آثار نوشتاری، شیوه های اجرایی، موسیقی و نقد و بررسی تاریخی - اجتماعی نمایش های مذهبی و سنتی (تعزیه، پرده خوانی، نقالی، تخت حوضی، نمایش های عروسکی، خیمه شب بازی و سایه)
ب: حمایت از مجریان گروه های اجرا کننده نمایش های مذهبی و سنتی از طریق فراهم کردن امکانات اجرایی و کمک های مالی به منظور دستیابی به شیوه های اجرایی که از دیرباز مورد استفاده هنرمندان نمایش مذهبی و سنتی بوده است.
ج: آموزش به منظور تعلیم و تربیت هنرمندانی که بتوانند با روش های علمی اصول و مبنای این گونه نمایشی را آموخته، در حفظ، اشاعه و ارتقای کیفی آن بکوشند.
د: دایر کردن کارگاه تئاتر زیر نظر متخصصان و کارشناسان نمایش های مذهبی و

سنتی برای دستیابی به روش های نویسندگی، بازیگری و کارگردانی و ارائه تجربیات در قالب نمایش های مذهبی و سنتی نمونه و تحول پذیری این نوع از نمایش نامه ها
هـ: معرفی آثار فراهم آمده اعم از متون نمایشی (تعزیه نامه)، نوارهای صوتی (سیاه بازی یا خیمه شب بازی)، مقالات تحقیقی آثار نمایشی حاصل از تلاش هنرمندان به انجمن نمایش

و: جمع آوری و بایگانی آثار مربوط به نمایش های مذهبی و سنتی، اعم از ملزومات اجرا (مانند لباس، ماسک و ...) یا نسخه های خطی، عکس ها، فیلم ویدئو، آلات موسیقی و نوار صوتی از نمایش های سنتی به منظور ارج نهادن، حفظ و نگهداری آثار هنرمندان نمایش های مذهبی و سنتی، همچنین اطلاع و بهره برداری علمی از آنها توسط آیندگان

تبصره: با توجه به لزوم هدایت روند و نحوه ارائه بازی های سرگرم کننده شامل (آکروبات، ژانگولر، تردستی، لطیفه و ...)، کانون موظف است به طور موقت با توجه به وظایف یاد شده در این ارتباط نیز فعالیت کند.

ماده ۳: هزینه های کانون از محل انجمن نمایش تامین خواهد شد.

ماده ۴: مسئول امور اداره کانون برای مدت دو سال توسط هیأت امنای انجمن نمایش انتخاب می شود و تجدید انتخاب وی بلامانع است.

ماده ۵: وظایف مسئول کانون به قرار زیر است:

الف: تهیه و تنظیم بودجه سالانه و پیشنهاد آن به انجمن

ب: تهیه و تنظیم برنامه های تحقیقاتی، آموزشی و اجرایی

ج: سرپرستی امور اجرایی کانون

د: ایجاد ارتباط با هنرمندان رشته های مختلف نمایش های مذهبی و سنتی و جلب کمک و همکاری آنها

هـ: فراهم کردن امکانات اجرایی اهداف کانون در چارچوب وظایف مصوب از سوی هیأت امنای انجمن نمایش

و: پیشنهاد جذب یا عزل همکاران کانون و نظارت بر نحوه فعالیت آنان

ز: تهیه گزارش ماهیانه از نحوه فعالیت های کانون و ارسال آن به انجمن نمایش
ح: کوشش در جهت جذب کمک های ارگان ها و نهادهای مردمی و واریز کردن به حساب های جاری انجمن نمایش. ضمناً مسئول کانون می تواند از محل این کمک ها، برنامه های پیش بینی نشده کانون را در بودجه مصوب با تصویب هیأت امنای انجمن نمایش به اجرا در آورد.

ماده ۶: مقررات داخلی کانون طبق دستورالعمل هایی خواهد بود که توسط مسئول کانون پیشنهاد و پس از تصویب هیأت امنای قابل اجرا است.

ماده ۷: مواردی که در این آیین نامه پیش بینی نشده است با تصویب هیأت امنای قابل اجرا خواهد بود.

ماده ۸: هیأت امنای می تواند با تصویب دو سوم اعضا، انحلال کانون را به نمایندگی اعلام کند و در صورت انحلال، تمامی اموال و دارایی، دیون و تعهدات کانون به

انجمن نمایش منتقل خواهد شد.

ماده ۹: اقامتگاه قانونی کانون عیناً اقامتگاه قانونی انجمن نمایش است.

ماده ۱۰: این آیین‌نامه در ۱۰ ماده تنظیم و در جلسه مورخ ۶۷/۴/۱۲ مورد تصویب هیأت امنای انجمن نمایش قرار گرفت.

توضیح: شایان ذکر است کانون با تعریف جایگاه اداری دفتر نمایش‌های آیینی - سنتی، در حال حاضر زیر مجموعه انجمن هنرهای نمایشی ایران است.

اعضا:

مدیر: داود فتحعلی‌بیگی

داود فتحعلی‌بیگی، لاله تقیان، محمدحسین ناصر بخت، محمدرضا خزانی، پیمان شریعتی، سیدعظیم موسوی و حمیدرضا اردلان

مشکلات:

- نداشتن مکانی مستقل برای انجام امور دفتر نمایش‌های آیینی - سنتی (در دوره مدیریت داود فتحعلی‌بیگی بر تالار محراب، فعالیت دفتر نمایش‌های آیینی - سنتی از آنجا مدیریت می‌شد. در دوره مدیریت وی بر اداره تئاتر نیز، به انجام رسیدن برنامه‌های دفتر از این مکان پیگیری و به نتیجه می‌رسید.)
- اجرایی نشدن پاره‌ای از برنامه‌ها و اهداف به دلیل نبود توانایی مالی (از جمله طرح برگزاری کارگاه‌های آموزشی در زمینه نمایش‌های آیینی و سنتی که از حدود ۱۵ سال پیش همواره مطرح شده است اما به دلیل موانع و مشکلات موجود، امکان اجرایی شدن پیدا نکرده است.)

- نداشتن بودجه مستقل

- آسیب‌رسانی به تعزیه - از لحاظ شیوه اجرا، پرداختن به مفاهیم، اجرای موسیقی، طراحی لباس و ... - از سوی افراد ناآگاه؛ به دلیل عدم آموزش اصولی قواعد آن

- رونق نمایش‌های آیینی - سنتی بر مبنای علایق و تلاش‌های فردی، نه سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های هدفمند از سوی مدیریت تئاتر
- در اختیار نداشتن محل دائمی و ویژه برای اجرای این گونه نمایشی
- حذف نمایش‌های آیینی - سنتی از سبد فرهنگی خانواده‌ها؛ به دلیل حمایت نکردن مسئولان و بی‌توجهی به نمایش‌های اصیل ایرانی
- بی‌توجهی دانشگاه‌ها نسبت به آموزش نمایش‌های آیینی - سنتی
- تکراری بودن ایده و طرح نمایشنامه‌ها، عدم تزییق سوزدهای نو و تازه و اجرای چندین باره نمایشنامه‌های قبلی

- خطر نابودی نمایش‌های آیینی - سنتی در پی نداشتن تشکیلات منسجم و اعتبارات ویژه برای حفظ آیین‌های نمایشی، همچنین عدم مسئولیت‌پذیری سازمان میراث فرهنگی و گردشگری کشور در حفظ و اشاعه نمایش سنتی

راهکارها:

- تخصیص مکانی مشخص و ثابت برای انجام فعالیت‌های پژوهشی، آموزشی و اجرایی دفتر نمایش‌های آیینی - سنتی

- مشخص کردن برنامه‌های فصلی و سالانه دفتر بر اساس مفاد و مقررات آیین‌نامه

- تخصیص بودجه و اعتبارات کافی و منطبق بر مصوبات آیین‌نامه

- تشکیل کارگاه‌های آموزشی و ثبت و ضبط روند و نتایج آن، با هدف آموزش جوان‌ها

- برگزاری میزگردهای پژوهشی برای طرح مباحث نظری درباره تمامی ابعاد نمایش‌های آیینی - سنتی و در دسترس قرار گرفتن پژوهش‌های پراکنده انفرادی و گروهی

- انجام تحقیق و پژوهش‌های عمیق و گسترده - با محوریت نمایش‌های آیینی و سنتی - و انتشار آن

- تعیین سیاست‌های کلان و برنامه‌های اجرایی برای مدیریت تئاتر کشور بر اساس زمان‌بندی و اولویت‌بندی موضوعی

- تعامل مدیریت تئاتر با سازمان میراث فرهنگی یا شهرداری تهران به منظور در اختیار گرفتن فضایی همچون بناهای قدیمی مرمت شده که بافت سنتی داشته و با اجرای نمایش‌های آیینی - سنتی همخوان هستند.

- برنامه‌ریزی مدون مسئولان برای احیا و تقویت نمایش‌های سنتی
- ایجاد احساس نیاز در مخاطبان تئاتر نسبت به استقبال از این گونه نمایشی

از طریق حمایت صدا و سیما و سایر دستگاه‌های فرهنگی
- افزایش کمی و کیفی نمایش‌های آیینی - سنتی و استمرار آن در تمام ایام

سال، جهت رونق بخشیدن به این گونه نمایشی
- آموزش هنرهای آیینی - سنتی در دانشگاه‌ها و برخورد علمی با هنرهای فولکلور ایرانی برای ثبات بخشیدن به هنرها و آیین‌های اصیل ایرانی

- آموزش مبانی و مفاهیم تئاتر به جوانان و هنرمندان نوپای آیینی - سنتی
- تزییق دیدگاه نیروهای جدید و ایجاد تحول ساختاری در راستای به روز شدن نمایش‌های آیینی - سنتی برای جلوگیری از به حاشیه رفتن نمایش‌های اصیل ایرانی

طرح‌های اجرا نشده:

- عدم ثبت شیوه نقالی مرشد ولی... ترابی با عنوان «نقالی شاهنامه، به روایت مرشد ترابی» به دلیل تصویب نشدن بودجه نهایی
در صورت اجرایی شدن این طرح، با ثبت ۱۰۰ ساعت اجرای نقالی مرشد ترابی، از دل آن برنامه آموزشی استخراج و نسخه DVD آن در داخل و خارج از کشور در

دسترس علاقمندان قرار می‌گرفت.

- برگزار نشدن کلاس آواز به سرپرستی استاد حاتم عسگری به دلیل تصویب نشدن بودجه

- برگزار نشدن قراردادهای اجرایی در شبیه‌گردانی توسط استاد حاج مرتضی صفاریان به دلیل تصویب نشدن بودجه

- به سرانجام نرسیدن طرح دایر شدن کارگاه تخت‌حوضی بر مبنای «هزار و یک شب» با همکاری گروه «تماشا» و زیر نظر علی نصیریان (بر اساس این طرح در چهاردهمین جشنواره نمایش‌های آیینی- سنتی فقط چند نمایش بر مبنای داستان‌های «هزار و یک شب» اجرا شد).

پیشنهادهای:

- برگزاری سالانه جشنواره بین‌المللی نمایش‌های آیینی - سنتی

- انجام پژوهش‌های علمی و آسیب‌شناسی روند اجرای چندین دوره جشنواره نمایش‌های آیینی - سنتی و تدوین برنامه بلندمدت - برای این جشنواره - جهت اعتلای نمایش‌های آیینی - سنتی

- گردآوری و انتشار نسخه‌های اصیل به جا مانده از تعزیه که از هرگونه دخل و تصرفی مصون مانده‌اند.

(از جمله انتشار حدود ۲۰۰ مجلس تعزیه که در طول برگزاری دوره‌های مختلف جشنواره آیینی - سنتی جمع‌آوری شده است).

- تصویربرداری از نقالی استادان به عنوان ابزاری برای آموزش روش اجرا